

Jolán és a férfiak

Eörsi István színművének ősbemutatója Gyulán

MÉLTÁNYTALANSÁG LENE azt állítani, hogy a Gyulai Várszínház utolsó idejére eredeti bemutatója, a *Jolán és a férfiak*, Eörsi István — mint a színlap nevezi — kétrészes krónikája főként zürös előkészületi okán vált a nyári évad legizgalmasabb produkciójává. Az azonban kétségtelen, hogy az először kijelölt főszereplő, Vári Éva lábtörése, majd ennek következtében Balikó Tamás rendező lemondása és még néhány színész „önkéntes” távo-zása, végül új címszereplő és rendező megnyerése az ügynek, az alig háromhetes próbaidő, további új játszó személyek bevonása egy-fajta előzetes dicsfényvel övezte az előadást, melyből talán éppen az emelkedettség és a titokzatos-ság állt legtávolabb, ami a hang-vételt, a stílust illeti.

Eörsi több mint tíz esztendeje írott drámája már-már kegyetlenül szembesíti hősnőjét, Jolánt a sorsával, a tisztességgel, az ember-ség lehetőségével, majd elköttya-vetyélésével, mígnem a férfiak karját, öleléseit váltogató asszony eljut a teljes megalkuvásig, a tel-jes erkölcsi lezüllésig. Az út me-redeken lejt, az úton pardon nél-kül végig kell menni, mert ez az út, ennek követése jellemző ko-runkra, korunk esendő emberére. És ez az a pont, ez az a vonat-kozás, amelytől Eörsi színdarabja több mint egyszerű krónika. Kor-kép.

„Senki sem a maga jószántából gyenge” — tartja a régi mondás. Vagyis a környezete, a körülmé-nyei, a kor melyben él kényszeríti, kényszerítik fokozatosan elvei megtagadására; mígnem „egy szép napon” arra ébred, eredeti szép eszméit elveszítve a szándékaival éppen ellentétes oldalon áll. Jo-lán, aki első férje, az 56 után ki-végzett Iván mellett erkölcsi pié-desztálon állhatott, — ágyból ágy-ba bújva — nemcsak tartását ves-zíti el, hanem végül önbecsülését és egyéniségét is. Hiába eszkábál magának külön-külön ideológiát minden egyes kalandhoz, elég ér-telmes és végül felismeri, milyen kilátástalan zülléssel néz szembe.

HA GYENGESÉGÜNK nem ered is a magunk jószántából, el-lenállásunk még lehet individuá-lis. Van egy pont, ahol megállha-tunk a süllyedésben, ahol felis-merhetjük az előttünk feltároló mélységet, ahol visszaléphetünk. Jolánál ez a második és harma-dik házasság előtti állapot. Eörsi érzékelteti ezt, de az általa vá-lasztott drámai forma nem teszi lehetővé a hatásos kidolgozást. A keretet itt ugyanis egy flash-backes, visszapergetős technika, adja, mely igen alkalmas a szín-padi epika, elbeszélés egyfajta dramatizálásra, de tökéletesen al-kalmatlan főként annak a hősnék (itt. hősnőnek) *elmélyült* jellem-ábrázolására, aki — úgy is mond-hatjuk — jelenetről jelenetre tér-ben és időben oda-vissza vándor-útról. Továbbá nem alkalmas ez a technika dráma ábrázolva kor lényegének megmaradására sem.

hiszen a módszer lényege a töre-dezettség, mely a nézőt a helyszín-meghatározás tekintetében is egy-fajta bizonytalanságban tartja.

Acz Jánosnak, aki bravúros gyorsasággal ugrott be a rendező szerepébe, érezhetőleg elsősorban az volt a törekvése, hogy a pro-dukciót megmentse az összeom-lástól. Minthogy ez igyekeztében

Biczó Antal:

rutinos társak támogatták, nem-csak ezt a szándékot valósította meg, hanem a mélyebb emberáb-rázolás kikövetelése is hozott szá-mára (és így a közönség számára is) részsikereket.

Margitai Agi a címszerepben azontúl, hogy megoldotta a nem kevés szöveg megtanulásának nyaktörőnek mondható feladatát, humánus formát kölcsönzött en-nek az esendő asszonynak, aki éppúgy az embert próbáló idők-nek, mint ugyanekkor saját gyen-gé jellemének áldozata. Vonzó nő és taszító egyéniség tud lenni, mindenkor megtartva emberi, ter-mészletes jellemét. Talán a sietős készülődés számlájára írható, hogy egyes gesztusokat, hangsú-lyokat túl gyakran használ, míg azok az apró sajátosságok, jelleg-zetességek, melyek egy karaktert kiteljesítenek, ezáltal többségük-ben rejtve maradtak előttünk.

A FÉRFIAK koszorújából talán Mertz Tibort kellene kiemelni, aki a kerettörténetben a mesélést vé-gighallgató „fűl” szerepét játszot-ta, meghozzá úgy, hogy életet vitt — Margitai Agival együtt — ezekbe a drámailag olykor üres-járatot hozó jelenetekbe. Jó, ér-dekes, hatásos személy még *Máté Gábor*, mint a dráma kulcsalakja, a mártírhaltált halt férj, Iván és *Vallai Péter* írói önarcképszerű filozófusként, valamint *Szacsnyay László*, az örökké töltött „tajsi-ker” humoreszk-író bűbánatával.

Most amikor annyi a kétes célú és még kétesebb színvonalú szín-házi alakulat, felfigyelhetünk a Gyulai Várszínházra, mely ez idén is megfelelt színvonalas el-kötelezettségének.